

Anka.

Vrhu zelenega grica
Hišica revna stoji;
V hišici revni pa Anka,
Deklica krasna živi.

Vsak dan pod okencem njenim
Vstavlja se mladi gozdar,
Mladi gozdar, ki mu vnela
V sreči ljubezni je žar.

Ah, kako Anko on ljubi!
Bolj skorej nego Boga —
Saj pa i ona gozdarja
Mladega rada ima.

Očka, a očka so trdi
Vedno tako govore,
Da jo prav vsakemu raje,
Nego gozdarju dade.

Ona dva pa sta prisegla
V strastnem poljubu tako,
Da ju drug nihče ne loči,
Kakor smrt bleda samo.

To, ah, in to se vresniči,
Predno še mesec mini —
Ankino dražestno lice
Dan za dnem strašno blesti.

Dolski.

Naše gospodinjstvo.

Spisala Danica.

Blaženo 19. stoletje! Koliko si ti že izumilo, koliko si pospešilo kulturo z najrazličnejšimi iznajdbami, z najrazličnejšimi zavodi, naredbami itd. Tam, kjer se je še pred 50imi leti mučilo ubogo poštno kljuse, da je spravilo najpotrebnejše korespondence iz kraja v kraj, kjer so se potniki, — pravi mučeniki svojega časa, tlačili v tesni, nerodni, nepripravni zaboj — poštni voz zvani, tam šviga zdaj zmagonosno urna lokomotiva po železnem tiru. Glasni njen švig vzbuja tudi prebivalce zakotnih vasic iz tisočletnega dremanja, da si manejo zaspane oči, da hočejo videti ta svet, ki tu zunaj leži pred njimi, da se zavedajo, da so i oni baš del tega hrupnega sveta.

Cela mreža brzojavnih žic prepreža ozračje in omogoči korespondenco z najoddaljenimi kraji v najkrajšem času. Pa še celo ta aparat je dandanes pretežek, prepočas delujoč. Več ne zadostuje do cela modernim zahtevam. Kmalo si bomo dopisovali i brez žic kar po zraku, da bi se naši pradedje kar križali, če bi mogli vstati kar nakrat od mrtvih pa si ogledati ta grešni svet še enkrat. — Dandanes si nečejo ljudje samo dopisovati, ne, hočejo se tudi prav prijateljski pogovarjati, dasi je jeden v Ameriki, drugi pa v Evropi. Taka razdalja nas pa danes kar nič več ne straši. Saj ponese telefon glas tudi v nadaljne kraje.

S kakimi velikanskimi stroji deluje danes industrija in tudi poljedelstvo ne zaostaja. Res po pravici se imenuje naša doba — doba strojev.

Pa kaj se ni izumilo vse v obrambo! Novih topov, pušk in drugega morilnega orodja kar mrgoli. Skoro vsak dan nam prinaša tudi kako novo iznajdbo. Človeštvo pobiti, postreliti in zatreti je dandanes res prava igrača. Če bi se imeli še kedar vrniti žalostni časi, da bi se razlil božji srd nad hudobnim človeškim rodом, še splošnega potopa več ne bi trebalo. Stvarnik bi si izposodil v kaki evropski državi le nekaj modernih topov in prej bi bil gotov z uničenjem grešnega človeštva, nego s primitivno povodnijo.

Le en stan so pozabili naši izumitelji. Pozabili so ubogo pastorko, ki se z malenkostnimi, a vendar tako potrebnimi opravili ukvarja po hiši: pozabili ubogo gospodinjо in njeno zvesto pomagalko, koje znaki so kuharica in metla. Res je, da pade časih kaka drobtinica iz mize bogatašev tudi v gospodinjstvo. A kaj to pomaga? Vse iznajdbe tičočе se kuhinje, so večinoma urejene le za luksurjозno gospodinjstvo, torej ne pridejo v poštev v priprosti, meščanski hiši. V glavnih stvareh živimo še prav tako primitivno, kakor v davno minolih časih. Če hoče gospodinja, da naj ji zavre juha, mora še vedno porivati polena v peč ter si onesnažiti roke s pepelom ali sajami. Če kuha, ji razbeli in zažari vroče ognjišče še vedno obraz. Če si hoče posodo pomiti, si mora še vedno prste opečiti z vročo vodo, v koji mora komad za komadom posamič drgniti in obračati, dokler se zopet ne blišči v prvotni svoji snagi. Pa tudi blatno obuvalo mora se redno čistiti z rokami in s krtačo kakor od nekdaj. In pa naša metla! Kakšno okorno, primitivno orodje je to! Koliko praha treba požreti, predno se soba s tem strašilom osnaži!

Kaj bi pač storile naše gospodinjе, če bi kar mahoma začele vse služkinje štrajkati? Kar misliti si ne moremo, kakšne grozne posledice bi to imelo. Kaj so štrajki vseh fabriških delavcev, železničarjev, pekovskih pomagačev, tiskarjev, tramway - sprevodnikov, proti štrajku kuharic, hišin in pepelužk? Grozen prevrat bi moral povzročiti tak nezaslišan čin. Človeška družba bi kar omahnila v svojih temeljih. Le pomislite, kaj bi bilo, če bi morale gospodinjе kar nakrat same nositi drva, vodo, — ne vode, hvala Bogu, vodovodov so nam dali — ogenj netiti, krompir lupiti in pajčevine sč stropov pobirati! Če bi morali naši škrici kar nakrat tekati okoli z blatnimi čevlji in s prašno suknjo, ker ne bi bilo dobrodejne roke, da bi jim popravila te nedostatke.

Grozno! Grozno!

In v taki nevarnosti živimo vedno, vedno. Pa se še upamo slobodno dihati! Pa se še veselimo božjega dne!

Naše služkinje so dandanes uprav naše dobrotnice. Res, občudujem jih, kako radovoljno opravljajo dan za dnevom ponižujoča vsakdanja hišna opravila za malo plačo, za malo haska. Mesto hvalečnosti se jim pa vrača često s srdom, s preziranjem, s prav črno nehvaležnostjo.

Ali bi bilo čudo, če bi se te pohlevne dobrodušne stvarice spuntale v dobi, ko itak vse štrajkuje, pa bi naposled i one štrajkale? Nemožno to ni. A kako malo bi nas dobile pripravljene za boj! Tako odvisni smo dandanes od svojih služabnikov, da si niti ne upamo izhajati brez njih, a to v dobi emancipacije in slobode (!). Pa kaj hočemo vendar storiti, kako se moremo osvoboditi, ko vendar ni nikjer rešilnega pota? Saj to je baš graje vredno, da smo tako odvisni od svojih poslov. Izumitelji so se lotili dela samo v toliko, da olajšajo življenje nekolikim tisočim. Samo nekaterim „izvoljencem“ je možno s pomočjo strojev spravljati denar kar na kupe. Velika masa ljudstva pa ne pozna nobenega haska od teh strojev.

Tako se je pozabilo tudi naše gospodinjstvo. Za vsa neprijetna opravila so posli, gospoda se jih ne loti. Čemu treba torej olajšave?

Vendar pa tako nazivanje nikakor ni vredno kulture 19. stoletja. Tudi poslom se ima delo olajšati kolikor možno. Pa če se končno emancipiramo od svojih poslov, bode li to človeštvu v kvar? Ni-li to v nebo vpijoča krivica, da ima često en sam človek cel roj strežajev, ki ga morajo vsi slušati, vsi zanj delati, kakor bi ne bili otroci iste narave, vstvarjeni po isti božji podobi?

Tu se odpira izumiteljem še širno polje. Pač več bi storili v pozdigo kulture, če bi obračali svoje duševne moči tudi nekoliko v hišo, v prid delujočemu, trpečemu človeštvu, nego pa z iznajdbo morilnega orodja, kojega imamo itak dosti, da se človeštvo lahko ohrani pri svežesti duha (kojo moč pripisujejo neke vrste modrijani vojski), da se ne poleni in mehkuži, kakor krapi v ribniku, v kojem ni sovražne ščuke.

Naša deviza naj bode tedaj: proč z odvisnostjo, proč s ponižajočimi opravili. Naša doba bodi doba avtomatov

No, pogledjmo si nekoliko tako moderno gospodinjstvo, kjer so hlapei avtomatje, dekla pa električna.

Vstopimo v vežo. Zunaj lije dež kar curkoma. Vsi smo blatni in mokri. Kje je roj strežajev in služkinj, da nas reši premočenega obuvala? Le polahko, tega nam tukaj niti najmanj ni treba. Kaj ne vidite tam v kotu aparata, ki nas vabi, naj se mu zaupamo. Stopimo k njemu. Mehanizem začne delovati, kolesa se sučejo, krtača šviga čez naše obuvalo in v par minutah smo zopet vsposobljeni vstopiti tudi v najlepši salon. A kaj pomeni stroj tam v drugem kotu? To je nadomestilo naše starikave metle in povoščene krtače. Pa kako nadomestilo! Samo naviti ga treba, a roji po sobi sem ter tja, brska po vseh kotih, poseže pod vsako omaro, plazi se gori po zidovji, da ne ostane niti najmanjši prašek.

Pa pojdimo v kuhinjo. Kaka krasota! Ob stenah lepa predala z bliščečo posodo. Lepe kuhinjske mize in stoli, a nikjer nobenega -- ognjišča. Ali kje pa bodemo kuhali? Kaj ne vidite tam ob steni ono mra-

mornato ploščo? To je moderno ognjišče. Lonci se postavljajo na ploščo ter se zvežejo z električnimi žicami. Vročina se lahko regulira po potrebi, ako se spušča po žici bolj ali manj siloviti tok.

Poleg ognjišča stoji peč za peko kruha. Seveda izgleda i ta vsa drugače, nego naša starodobna peč, ki požira tako neizmerno veliko drv, predno je vsposobna vsprejeti v se štruce in hlebe. Podobna je nekako omari s policami. Vrata se odpro, kruh se polaga lepo po vrsti na police in zdaj se spušča v njo električni tok. Skozi steklena vrata se lahko opazuje, je-li vročina primerna ali ne. Pa nikjer nič saj, nič pepela, nič neznosne vročine, ki rudeči lica in nos, ki lepoti naših krasotic tako neizmerno škoduje.

Poleg vodovoda je priprava za pomivanje posode. Tudi tukaj se segreje voda po elektriki. Snaženje pa prevzame mehanizem, ki prav spretno prime posamične kroznike in sklede. Nič jih ne pobija in potolče, kakor se to rado dogaja našim kuhinjskim divam.

Na dolgi mizi poleg stene stoji gladilnik pripet na dolgo verižico. Kaj, priklenjen, kakor Višnjegorski polž, da ne uide? I, seveda, ta gladilnik namreč nima niti razbeljenega železa, niti žarečega oglja v sebi. Po tisti verižici prihaja v njega električna vročina, ki se da zopet regulirati po potrebi. S tem gladilnikom se lahko gladi brez presledka, ker ni treba menjavati vsak hip železa, niti se ne zamaže perilo s pepelom, kakor se to tako često dogaja pri naših starih sistemih. (N. pr. Glühstoffbügeleisen.) Priporoča se ta gladilnik tedaj tudi posebno zaljubljenim parčkom, ki hočejo prositi mamico blagoslova. To storé lahko brez skrbi, saj se jim ni treba bati da bi se jim ohladil med tem gladilnik, kakor se je to pripetilo pred nedavnim časom ubogi Stojanovi Anici.

Kaj je pa še drugih strojev in aparatov! Ta služi za razkosanje mesa, oni tam beli krompir, zopet drugi mesi testo in zopet drugi reže rezančke za juho tako fino in enakomerno, kakor jih ne more niti najspretnejša kuharica. V ta čudoviti stroj se vrže na eni strani meso notri, a na drugi se prikažejo dunajski šniceljni vže panirani in pripravljeni za v ponev.

Pa kedo bi znal danes vže vse povedati, kaj se nahaja lepega v tem blaženem gospodinjstvu. Nehoté pa moramo vsklikniti pri tem krasnem pogledu:

Ach welche Lust — Hausfrau zu sein!

(Opozarjam še, da nikakor ni vse zgolj fantazija. Istinito so se že napravljali poskusi z električnimi ponvami, ki so se prav dobro obnesli. Tudi elek. gladilnik že eksistira. Priprave za pomivanje se pa nahajajo — če se ne motim — skoro po vseh velikih ameriškanih hotelih. Kar še ni, pa se še lahko zgodi.)